

Асилова З.А., Торогулова Р.А.

**ИНФОРМАТИКА САБАГЫНДА МУЛЬТИМЕДИЯЛЫК
КАРАЖАТТАРДЫ КОЛДОНУУ МЕНЕН БИЛИМ БЕРҮҮ САПАТЫН
ЖОГОРУЛАТУУ**

Асилова З.А., Торогулова Р.А.

**ПРИМЕНЕНИЕ МУЛЬТИМЕДИЙНЫХ СРЕДСТВ НА УРОКАХ ИНФОРМАТИКИ
С ЦЕЛЬЮ ПОВЫШЕНИЯ КАЧЕСТВА ОБУЧЕНИЯ**

Z.A. Asilova, R.A. Torogulova

**APPLICATION OF MULTIMEDIA TECHNOLOGY TO
LESSONS INFORMATION FOR THE PURPOSE OF IMPROVING THE
QUALITY OF EDUCATION**

УДК: 37.013

Макалада информатика сабагын окутуунун көйгөйлөрү келтирилген. Билим берүү сапатын жогорулатуу максатында мультимедиялык каражаттарды пайдалануунун натыйжалуулугу көрсөтүлгөн. Сабакта мультимедиялык каражаттарды колдонуунун артыкчылыктары белгиленген.

Негизги сөздөр: педагогика, информатика, окутуу усулу, мультимедиа, технология, инновация, квалификация.

В статье рассмотрены некоторые проблемы преподавания информатики. Рассмотрена эффективность использования мультимедийных средств в целях повышения качества образования и отмечены преимущества использования мультимедийных средств на уроках.

Ключевые слова: педагогика, информатика, методика, мультимедиа, технология, инновация, квалификация.

The article deals with some problems of teaching computer science. Efficiency of the use of multimedia tools in order to improve the quality of education and the advantages of using multimedia in the classroom.

Key words: pedagogy, informatics, methodology, multimedia, technology, innovation, skills.

Биз маалымат доорунда жашап жатабыз. Мына ушул себептүү, келечек жаш муундарын тарбиялоодо, билим берүүдө, билим берүү системасынын алдына көптөгөн милдеттер жүктөлүүдө.

Анын ичинде мектептерде, орто жана жогорку окуу жайларында Информатика жана маалымат коммуникация технологияларын окутууда, окутуунун мазмунуна ар түрдүү талаптардын күчөшү байкалат. Мунун далили катары:

- биринчиден, Кыргызстанда ар түрдүү типтеги лицей, гимназия тибиндеги мектептердин пайда болушу менен Информатиканы окутууга кошумча сааттар берилип, предметинин мазмунун тереңдетип окутуу зарылчылыгынын келип чыгышы;

- экинчиден, дүйнөлүк Интернет булактарында, окуу материалын камтыган өздөштүрүүгө ыңгайлуу тексттик, үндүк жана видеосабактар түрүндөгү маалыматтардын коюлуусу;

- үчүнчүдөн компьютерде иштетилүүчү операциялык системалардын, прикладдык программалардын жаңы версияларынын пайда болуп жатышы

жана жаңы программалоо тилдеринин мүмкүнчүлүктөрүнүн ачылышы;

- төртүнчүдөн, компьютердик технологиянын жана анын мүмкүнчүлүктөрүнүн күн санап өнүгүп жатышы, сабак өтүүнүн технологиянын болгон мүмкүнчүлүктөрүн колдоно алууга шарттардын болушу. Башкача айтканда айрым мектептерде интерактивдүү доскалардын жана башка техникалык жабдуулардын кеңири колдонушка ээ болуп жатышын атап айтып кетсек болот.

Бул милдеттерди жүзөгө ашыруу үчүн мектептерде, орто жана жогорку окуу жайларда Информатика сабак өтүү үчүн:

- сапатуу жана терең билим берүүнү уюштуруу;
- маалыматташтыруунун дагы бир жаңы багыттарынын бири катары мультимедиялык каражаттарды колдоно билүү;

- мультимедиялык каражаттарды Информатика сабагында колдонуу менен окуучулардын, студенттердин чыгармачылык дараметин өнүктүрүү;

- мультимедиялык каражаттарды колдонуунун натыйжалуулугун жана сапатын жогорулатууга көңүл буруусу керек.

Сабакта мультимедиялык каражаттарды колдонуунун төмөндөгүдөй артыкчылыктары бар:

- Сабак көрсөтмөлүү болот;
- Убакыт үнөмдөлөт.

Кыргызда “миң укканадан, бир көргөн артык” деген сыяктуу, көрсөтмөлүү сабак окуучулар үчүн түшүнүктүү болот. Азыр эң сонун окутуучу программалар, энциклопедиялар бар, окуучулардын өз алдынча окуусу үчүн интернеттин ролу чоң. Окутууда мультимедиялык каражаттарды колдонуу – бир эле учурда көрүү жана угуу каналдары аркылуу маалымат алуу.

Сабак учурунда мугалимдин убакытты сарамжалдуу колдонуусу анын чеберчилиги көрсөтөт, окуучуларга көбүрөөк, кенен маалымат берүүгө өбөлгө түзөт.

Билим берүүдө колдонулуучу мультимедиялык каражаттарды бир нече түрлөргө бөлүүгө болот:

- Сан ариптик техникалык каражаттар;
- Компьютердик программа каражаттары;
- Видео, аудио жана графикалык каражаттар.

Техникалык каражаттардын ичинен интерактивдүү доска орчундуу орунду ээлейт. Бирок, азыркы кездеги мектептер интерактивдүү доскалар турсун мультимедиялык проектор, компьютерлер менен толук камсыз болбогондугу өкүндүрөт. Мектептердеги кадрлардын жетишсиздиги, жаш адистердин мектепке барбай жаткандыгы билим берүү системасындагы оор маселердин бири. Азыркы кезде иштеп жаткан мугалимдердин көпчүлүгү жогорку окуу жайды бир топ жыл мурда бүткөн, жаңы санариптик техникалык каражаттар боюнча сабаты төмөн, ошондуктан мугалимдердин, окутуучулардын квалификациясын жогорулатуусу замандын талабы.

Бүгүнкү күндөгү байкоолорго таянсак, Информатика предметин окутууда программалардын улам жаңылануусу жана аларга болгон муктаждык, аларды өздөштүрүүгө, үйрөнүүгө болгон далалат республиканын бардык мектептеринде байкалат. Бирок ошого карабастан предмет боюнча окуу китебинин жетишсиздиги, жетишээрлик методикалык көрсөтмөлөрдүн аздыгы, газета-журналдык материалдардын жоктугу, адабияттардын жетишсиздиги, квалификацияны жогорулатуу боюнча мугалимдер үчүн уюштурулуучу иш чаралардын көлөмү бул мезгилдин талабын толук кандуу аткарууга мүмкүндүк бербей жаткансыйт [2].

Бирок келечек жаш муундар жаңыланууга муктаж болуп турган мезгилде, муну биз орчундуу себеп кылып алуубузга жол жок. Андыктан сабаттуу, билимдүү, ишине жоопкерчилик менен мамиле жасаган ар бир мугалим окуу материалды терең өздөштүрүү менен, аны окутуп үйрөтүүдө жаңы технологияларды айкалыштырып, ылайыгына жараша интеграциялап, чыгармачылык менен иштесе мунун чеги жок экенине ынанат баштайт.

Мектептерде билим берүүдө салттык технологиялар менен катар азыркы учурда проблемалык, программалык, компьютердик, талкуу, интерактивдүү, долбоордук жана башка технологиялар жана алардын ар кыл ыкмалары да активдүү колдонулуп келүүдө [1].

Мындай суроолор соңку мезгилде актуалдуу болуп, күн тартибине бат-бат коюлуп келет. Окутуу технологиясын чектеп айтуунун өзү туура эмес. Окуучулар менен студенттердин активдүүлүгүн арттырууну камсыз кылган шарттарды, метод, ыкмаларды, формаларды ондоп, жүздөп саноого болот, алардын моделдештирилген, системалаштырылган технологиялары өлкөдө кеңири жайылтылып, ар кандай семинарларда, тренингдерде талкууланып эле жүрөт.

Деги эле окуу китеби дегенди окутуунун салттуу технологиясына же интерактивдүү жолдоруна ылайыктап жазат деген түшүнүк жок, андай болгон эмес, болбойт дагы.

Маселе ошол окуу туура турган материалды окуучуга, студентке жеткирүүнүн эффективдүү технологиясын тандап алууда, же иштеп чыгууда, аны колдонууда жатат.

Ар кандай сабактын максаты – тема боюнча окуучунун, студенттин кызыгуусун жаратуу менен эле чектелбеш керек, анын негизги кеңири максаты

бар, алардын бири, айталы, мугалим тигил же бул теманы түшүндүрүүдө мультимедиялык каражаттардын жана Интернет булактарынан алынган көрсөтмөлүү маалыматтардын жардамында класска, аудиторияга керектүү маалыматты айтып, көрсөтүп берип, алардын ой жүгүртүүсүнө таянып, аларга ал маселеге жооп табууга, изденүүгө, ой жүгүртүүгө түрткү бергенинде.

Сабакта фактылардын, маалыматтардын, аргументтердин системасын өздөштүрүп алуусуна шарт түзүү менен окуучунун, студенттин көндүм-адаттарын, өз алдынча ойломун, талдоо, синтездөө, жыйынтык чыгаруу жөндөмүн калыптандырууда мультимедиа технологиясын колдонуу абдан зарыл.

Мультимедиялык каражаттарды Информатика сабагында колдонуу ийгилигинин ачыкчы анын зарыл кызматтарды көрсөтө алгандыгында жатат. А эң негизгиси – мугалим өзү элден мурда окутуунун жаңы натыйжалуу технологиясы катары мультимедиялык каражаттардын элементтеринин теориялык негиздерин мыктылап өздөштүрүп алганы жакшы.

Сабакта мультимедиялык каражаттарды колдонуу үчүн:

1. Мугалим сабакка керектүү материалды тандап алышы керек;

2. Мугалим алдын ала, керектүү маалыматтарды сабак учурунда колдонуу үчүн, өзүнө ыңгайлуу формада түзүп чыгуусу керек. Бул болсо өтүлүүчү тема боюнча көрсөтмө курал болуп жана да кийинки учурлар үчүн баалуу материал катары сакталып кала берет;

3. Мугалим мультимедиялык каражаттарды пайдалана алышы үчүн компьютердик жабдууларды, проекторлорду, интерактивдүү доскаларды жана башка ар кандай техникалык жабдууларды колдонууну билүүсү керек. Бул мугалимдин техникалык каражаттарды колдонуу көндүмдөрүн калыптандырат;

4. Мугалим сабакты даяр видеосабактарды колдонуу менен өткөрүшү мүмкүн. Ал үчүн мультимедиялык каражаттардын жардамы менен алдын ала видеосабактарды дардап алат [3].

Жогоруда баса белгилеп кеткендей, мугалим сабак өтүү үчүн мультимедиялык каражаттарды таяныч конспект катары гана колдонулушу керек. Башкача айтканда мугалим өтүлүүчү темасына тиешелүү чакан мультимедиялык материалдарды тандап алышы керек жана жаңы теманы түшүндүрүүдө көрсөтүп жатып ар бир көрүнүш боюнча кеңири токтолуп тоолук маалымат бериши зарыл жана жетиштүү.

Мугалим сабак өтүп жатып, оозеки да түшүндүрөт, мультимедиялык персонаждарды да көрсөтөт, жазат жана керектүү материалды жаздырса да болот. Бул учурда убакытты баардыгына жеткирүүгө болот.

Мугалим темадагы айрым терминдерди, түшүнүктөрдү өз колу менен жазууга, түшүндүрүүгө да болот. Ал үчүн интерактивдүү досканы колдонсо болот.

Заманбап мультимедиялык каражаттардын сабакка киргизилиши, мугалимге көп милдеттерди жүктөйт деп айтсак болот. Жогоруда айтылгандарды

жыйынтыктоо менен ар бир информатикадан сабак берген мугалим, мектептеги өз ишмердүүлүгүн жогорудагы маалыматтарга таянып уюштурса, замандын талабына шайкеш аракеттенип, иш алып барат деген ойдобуз.

Демек мугалимдин мультимедиалык каражаттарды сабак учурунда үзгүлтүксүз жана туура колдонуусу сабактын мазмунун тереңдетип, билимдин сапатын жогорулатат деп ишениктүү айта алабыз.

Адабияттар:

1. Ибрайым кызы А., Мамбетакунов У.Э., Осипова Н.Н. «Мектепте информатиканы окутуу» – Информатик мугалимдер үчүн окуу колдонмо. 2013-ж.
2. Ибрайым кызы А. Интернет: колдонуу маданияты жана мүмкүнчүлүктөрү. Окуучулар жана жалпы үчүн кошумча окуу курал. - Б., 2014-ж.
3. <http://www.riis.ru/windows/PS/fond22.html>.

Информационный фонд программных средств учебного назначения.

Рецензент: к.т.н., доцент Осмонова Н.Т.